

28. BASKI

♥ can
çağdaş

1982

NOBEL
EDEBİYAT
ÖDÜLÜ

GABRIEL GARCÍA MÁRQUEZ

BİR
KAYIP DENİZCİ

ÇEVİRİ: İSMAİL YERĞÜZ

GABRIEL GARCÍA
MÁRQUEZ
BİR KAYIP
DENİZCİ

Can Çağdaş

Bir Kayıp Denizci, Gabriel García Márquez

Çeviri: İsmail Yerguz

Relato de un naufrago

© 1970, Gabriel García Márquez ve Gabriel García Márquez vârisleri

© 1982, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Agencia Literaria Carmen Balcells S.A. aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1982

28. basım: Şubat 2024, İstanbul

Bu kitabın 28. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Didem Bayındır

Sanat yönetmeni ve dizi tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak kolajı: Bilal Sarıteke

Baskı ve cilt: Vizyon Basımevi Kağıtçılık Matbaacılık ve Yayıncılık San. Tic. Ltd. Şti.

Beylikdüzü O.S.B Mah. Orkide Cad. No: 1/Z Beylikdüzü-İstanbul

Sertifika No: 52098

ISBN 978-975-07-4892-9

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

GABRIEL GARCÍA
MÁRQUEZ
BİR KAYIP
DENİZCİ

ANLATI

1982 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

Çeviri

İsmail Yerguz

♥can

Gabriel García Márquez'in Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Başkan Babamızın Sonbaharı, 1982

Kırmızı Pazartesi, 1982

Şer Saati, 1983

Yaprak Fırtınası, 1983

Yüzyıllık Yalnızlık, 1984

Kolera Günlerinde Aşk, 1989

Labirentindeki General, 1990

Albaya Mektup Yok, 1991

İyi Kalpli Eréndira, 1991

Hanım Ana'nın Cenaze Töreni, 1992

On İki Gezici Öykü, 1993

Aşk ve Öbür Cinler, 1994

Bir Kaçınılma Öyküsü, 1996

Şili'de Gizlice, 1996

Anlatmak İçin Yaşamak, 2005

Benim Hüzünlü Orosularım, 2005

Mavi Köpeğin Gözleri, 2011

Doğu Avrupa'da Yolculuk, 2016

Öyküler, 2021

Yüzyılın Skandalı: Gazete ve dergi metinleri (1950-1984), 2021

GABRIEL GARCÍA MÁRQUEZ, 1928'de Kolombiya'nın Aracataca kentinde doğdu. Hukuk ve gazetecilik öğrenimini yarım bıraktı. 1940'lardan başlayarak uzun yıllar gazetecilik yaptı. Yine aynı yıllarda öykü yazmaya başladı. Yayımlanan ilk önemli yapıtı, *Yaprak Fırtınası*'ydi. *Albaya Mektup Yok*, ülkesi uğruna savaşarak yaptığı hizmetlerin karşılıksız kaldığını anlayan bir subay eskisinin öyküsüydü. Bunu *Hanım Ana'nın Cenaze Töreni* (1962) ve *Şer Saati* (1962) izledi. García Márquez, en tanınmış romanı *Yüzyıllık Yalnızlık*'ı (1967), Meksika'ya ilk gidişinde yazdı. *Yüzyıllık Yalnızlık*'taki bir bölümden esinlenerek yazdığı öykülerini *İyi Kalpli Eréndira* (1972) adlı kitapta toplayan yazar, daha sonra birbiri ardı sıra *Mavi Köpeğin Gözleri*'ni (1972), *Başkan Babamızın Sonbaharı*'nı (1975), *Kırmızı Pazartes'i*'yi (1981), *Kolera Günlerinde Aşk*'ı (1985), Simón Bolívar'ın yaşamının son aylarını konu edinen *Labirentindeki General*'i (1989), anılarını kaleme aldığı *Anlatmak İçin Yaşamak*'ı (2002) yayımladı. García Márquez, 1982'de Nobel Edebiyat Ödülü'ne değer görüldü. 2014'te Meksika'da öldü.

İSMAİL YERGUZ, 1948'de doğdu. İÜ Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. *Meydan Larousse*, *Gelişim Larousse*, *AnaBritannica* ve daha pek çok ansiklopedide çevirmen ve redaktör olarak çalıştı, yönetim kadrolarında yer aldı. Bugüne kadar aralarında J.J. Rousseau, Boris Vian, Georges Bataille, André Breton, Milan Kundera, Julien Gracq, Romain Gary, Robert Pinget, Michel Butor, García Márquez'in eserleri de olan yüz elliye yakın kitabı dilimize kazandırdı.

On gün boyunca, başıboş bir salda, yemeden
içmeden kalmıř, bulunduktan sonra ulusal
kahraman ilan edilmiř, güzellik kraliçelerinin
boynuna atıldığı, reklamların zenginleştirdiği
bu denizci, sonradan hükümet tarafından
lanetlenmiř ve unutulup gitmiřtir.

Bu öykünün öyküsü

Haber 28 Şubat 1955'te öğrenildi: Kolombiya Deniz Kuvvetleri'ne bağlı Caldas adlı bir muhribin mürettebatından sekiz kişi, Antil Denizi'nde fırtınaya tutulan muhripten denize düşüp kayboldu. Mobil tersanelerinde onarıldıktan sonra Alabama'dan ayrılıp Cartagena'ya gitmekte olan gemi, faciadan yüz yirmi dakika sonra bu limana ulaştı. Panama Kanalı'nın denetiminden sorumlu Birleşik Devletler askerî birliklerinin ve Güney Karayipler bölgesindeki öbür yardım kuruluşlarının katılmasıyla kazazedelerin aranmasına hemen başlandı. Dört gün sonra aramalar durduruldu ve bu kayıp denizciler resmen ölmüş kabul edildi. Ama bu kazazedelerden biri, bir hafta sonra Kuzey Kolombiya'da ıssız bir kumsalda can çekişir durumda bulundu. Luis Alejandro Velasco adlı bu denizci on gün yemeden içmeden, başıboş bir salda kalmıştı. Bu kitap, onun başına gelenlerin, Bogota'da çıkan *El Espectador* gazetesinde kazadan bir ay sonra yayımlandığım biçimiyle anlatılmasını içerir.

Çektiklerini saniyesi saniyesine canlandırmaya çalıştığım sırada denizcinin ve benim bilemediğimiz şey, bu yorucu anı avının, bizi, ülkede karışıklıklara yol açacak, onun ününe ve meslek yaşamına, benim de neredeyse yaşamıma mal olacak yeni bir serüvene sürükleyeceğiydi. Kolombiya, o sırada en büyük iki başarısı, başkentin merkezinde yapılan barışçı bir gösteri yürüyüşünü makineli tüfeklerle tarayıp dağıtarak öğrencileri katletmek ve kızını yuhalayan sayıları belirsiz *aficionados*'ları gizli polise öldürtmek olan General Gustavo Rojas Pinilla'nın askerî diktası altındaydı. Çok katı bir tutum içinde

olan sansür karşısında muhalefet gazetelerinin temel sorunu da siyasal yazılar içermeyen konularla okurlarını oyalamaktı.

El Espectador gazetesinde bu işin gerçekleşmesine katılanlar: müdür Guillermo Cano, yazı işleri müdürü José Salgar ve röportajcı olarak da bendenizdim. Hiçbirimiz de otuzun üstünde değildik.

Luis Alejandro Velasco bizim büroya gelip de öyküsü için kaç para vereceğimizi sorduğunda, kendisini hak ettiği biçimde karşıladık: Bize önerdiği bayat bir haberdir. Silahlı kuvvetler, Velasco'yu birkaç hafta boyunca bir deniz hastanesinde tutmuş ve yalnızca rejim yanlısı gazetecilerle, doktor kılığında girmiş bir muhalefet üyesiyle konuşurmuştu. Parça parça anlatılan öyküyü duymayan kalmamıştı. Artık iyice saptırılmış bu öyküye ve fırtınada saati hiç geri kalmadığı için saatçileri överek reklam yapan ya da ayakkabıcıların reklamlarında nutuklar atarak yaptıkları ayakkabıların çok sağlam olduğunu, yemek için pabucunun derisini yırtmadığını söyleyen bir kahramana dudak büküyormuş gibiydi okurlar. Tüketim alanında yaptığı öbür saçmalıklarsa hiç değinmiyoruz. Madalya ile ödüllendirilmiş, radyoda yurtseverlik söylevleri çekmişti. Gelecek kuşaklara örnek olsun diye televizyona çıkartılmış; çiçekler arasında, müzik eşliğinde ülkenin hemen hemen yarısında dolaştırılmış; imzalar dağıtıp güzellik kraliçelerince öpülmüştü. Tüm bunlarla oldukça da yükünü tutmuştu. O zamanlar onu çok aramıştık, ama bugün biz çağırmadan kendi ayağıyla gelmesi, anlatacak pek bir şeyi kalmadığını gösteriyordu. Kuşkusuz, para için her şeyi uydurabilirdi; hükümet de yapacağı açıklamalarda aşmaması gereken sınırı göstermişti ona. İsteklerini başkasına iletmesini öğütleyip yol vermiştik ona. Ama bir önseziyle Guillermo Cano peşinden koşup merdivenlerde yakaladı onu, pazarlığı kabul edip adamı benim üstüme yıktı. Sanki kucağıma saatli bir bomba bırakmış gibi bir duyguya kapıldım.

Ulusal kahramandan çok, bir trompetçiye benzeyen bu yirmilik çam yarmasının alışıl gelmişin dışında bir anlatma yetisine sahip olduğunu, güçlü belleği ve sentez yeteneğiyle desteklediği anlatımı sırasında kahramanlığıyla alay edebilecek kadar da bir özsaygısı bulunduğunu, biraz da şaşırarak gördüm. Sürekli notlar alıp çelişkilerini yakalamak için faka bastırıcı sorular sorduğum, günde altışar saatten, yirmi otu-

rumda, deniz kazasına ilişkin on günün yoğun ve gerçek öyküsünü oluşturmayı başardık. Öyle çekici ve ayrıntılı bir öyküydü ki, benim tek yazınsal sorunum, okuyucuları bu öykünün gerçekliğine inandırmak olacaktı. Bu nedenle –ve hak geçmesin diye– öyküyü birinci kişi ağzından yazıp, onun imzasıyla yayımlamaya karar verdik. Gerçekten de benim adım ilk kez okuyacağınız bu metinle birlikte görülüyor.

İlkinden daha büyük olan ikinci şaşkınlığım, dördüncü görüşmemizde Luis Alejandro Velasco'dan kazaya yol açan fırtınayı betimlemesini istediğimde oldu. Yaptığı açıklamanın değerinin bilincinde, gülümseyerek bana şu yanıtı verdi: “Fırtına mı? Fırtına olmadı ki.” Doğruydü. Meteoroloji yetkilileri de, her zaman olduğu gibi, Şubat ayının Karayip Denizi'nde sakin, pırıl pırıl geçtiğini belirtmişti. O güne dek yayımlanmamış gerçek, geminin yandan dalgaya tutularak yalpalamaya başlaması ve iyi istiflenmemiş yükün kayarak gemiyi yan yatırdığı ve sekiz denizcinin kayarak suya düştüğüydü. Bu açıklama çok önemli üç suç içeriyordu. Birincisi; muhripte ne türden olursa olsun mal taşımak yasaktı. İkincisi; aşırı yük geminin manevra yapıp suya düşenleri toplamasını engellemiştir. Üçüncüsü; buzdolabı, televizyon, çamaşır makinesi gibi kaçak eşyalar söz konusuydu. Öykünün de, muhrip gibi, öngörmediğimiz siyasal ve ahlaksal bir yük taşıdığı açıktı.

Bölgelere ayrılan öykü on dört gün boyunca yayımlandı. Başlangıçta, hükümet de kahramanın yazınsal yeteneğini kutladı. Gerçek açıklandığında tutum değişti ve yayını durdurma emri kötü bir siyasal çıkış oldu: Gazetenin tirajı iki katına çıktı; eksik sayıları alıp diziyi tamamlamak isteyen okurlar kapımızda itişip kakışmaya başlamıştı. Diktatörlük, Kolombiya hükümetlerine özgü bir geleneğe uyarak, şatafatlı sözlerle gerçeği düzeltme zorunluluğunu duydu: Tumturaklı bir bildiriyle muhribin kaçak mal taşıdığı haberini yalanladı. Suçlamalarımızı kanıtlama yollarını ararken, Luis Alejandro Velasco'dan, gemide fotoğraf makinesi olan arkadaşlarının listesini istedik. Tatil nedeniyle içlerinden çoğu ülkenin dört bir yanına dağılmıştı. Gene de yolculuk sırasında çektikleri fotoğrafları satın almak için Velasco'nun arkadaşlarını bulmayı başardık. Tefrika olarak yayımından bir hafta sonra, öykünün tümü, özel bir ekte, denizcilerin çektiği fotoğraflarla birlikte yayımlandı.

Açık denizde fotoğraf çektiren toplulukların arka plan olarak kullandıkları kaçak eşya sandıkları, hatta markaları bile, kuş-kuya yol açmayacak biçimde açıkça görülüyordu. Diktatörlük bunlara bir dizi sert karşılık verdi; bu karşılıkların en kötüsü de birkaç ay sonra gazetenin kapatılmasıydı.

Baskı ve yıldırma çabalarına ve çekici rüşvet önerilerine karşın Luis Alejandro Velasco, öyküsünün tek satırını bile yad-sımadı. Yapabildiği tek meslek olan denizcilikten ayrılmaya zorlandı ve günlük yaşamın akışı içinde unutuldu gitti. İki yıldan az bir süre sonra diktatörlük yıkıldı ve Kolombiya öncekin-den daha dürüst olmayan, ama kendini daha iyi gizleyen rejim-lerin eline düştü. O sıralarda ben de Paris'te, akıntıya kapılmış bir sala çok benzeyen, yurt özlemi dolu bir sürgüne başladım. Kayıp denizciden bir daha haber alınamadı. Ancak geçtiğimiz aylarda bir gazeteci onu bir nakliye şirketinin yazıhanesinde bulmuş. Fotoğrafını gördüm: Şişmanlamış ve yaşlanmış. Yıllar, kendi heykelini havaya uçuracak yürekliliği gösteren kahraman-ın ışıltısını yok etmemesine karşın onu etkilemiş.

Bu öyküyü on beş yıldır okumamıştım. Yayımlanacak de-ğerde gibi geliyor bana, ama yayımlanmasının yararını anlaya-mıyorum. Bugün bir kitap olarak basılıyorsa bunun nedeni, çok düşünmeden yayımlanmasını kabul edişimdir. Söyleyecek bir tek sözüm var: Yayımcıların, kitabın içindekinden çok, üs-tündeki imzayla ilgilenmeleri, hele bu imza moda bir yazarın-sa, beni tiksindiriyor. Ama ne mutlu ki, yazarların değil de bir sal üstünde on gün boyunca yemeden içmeden acı çeken bu adsız yurttaşım gibi, acı dolu deneyimleriyle yazmaya olanak verenlerin malı olan kitaplar vardır. Küçük kitabım bu sınıfa giriyor.

GABRIEL GARCÍA MÁRQUEZ
Barcelona, Şubat 1970

----- Geminin izlediği rota

++++ Salın izlediği yol

1

Denizde yitirdiğim arkadaşlar

22 Şubat günü bize Kolombiya'ya döneceğimizi bildirdiler. Sekiz aydan beri Amerika Birleşik Devletleri'nde, Alabama eyaletinin Mobil Deniz Üssü'nde idik. Caldas muhribini elektronik aygıtların ve savaş gereçlerinin onarımı için getirmiştik buraya. Bu zorunlu konaklama boyunca özel eğitim görmüştük. İzin günlerimizde de, karaya çıkan bir denizci ne yaparsa onu yapıyorduk: Kız arkadaşımızla sinemaya gidiyor, sonra limanda bir barda toplanıyorduk... Joe Palooka adlı bu barda viskilerimizi yudumluyor, arada bir de kavga çıkarıyorduk.

“Nişanlım”ın adı Mary Address'ti ve altı ay önce bir denizcinin kız arkadaşı tanıştırmıştı bizi. İspanyolcayı büyük bir kolaylıkla öğrenmesine karşın, sanırım Mary Address, arkadaşlarımla kendisine neden “Maria Direccion”¹ dediğini bir türlü anlayamadı. Her izne çıkışında Mary'yi sinemaya götürüyordum, ama dondurma yemeye çağırılmıyordum sinemaya yeğliyordu. Film seyrederken ya da dondurma yerken ben yarım İngilizcemle konuşuyordum, o da yarım İspanyolcasıyla karşılık veriyordu bana; ama her zaman anlaşıyorduk.

1. (İsp.) “Adres”. (Ç.N.)

Bir kez sinemaya birlikte gitmedik, çünkü o akşam ben ve arkadaşlarım *Gemide İsyân (The Caine Mutiny)* adlı filmi görmeye gitmiştik. Arkadaşlarıma *Gemide İsyân*'ın bir mayın tarama gemisindeki yaşamı anlatan iyi bir film olduğunu söylemişlerdi. Bu da bizim o filmi görmemiz için yeterli bir gerekçeydi. Asıl ilginç olan da, mayın gemisi değil, fırtınaydı. Hepimiz bu görüşte birleştik. Doğa böylesine azınca tek çözüm vardır, filmdeki-lerin de yaptığı gibi, geminin rotasını değiştirmek. Hiç-birimizin başına böyle bir olay gelmemişti ve filmden çok etkilendik. Yatmaya giderken hâlâ filmin etkisinde olan Diego Velazquez, birkaç gün sonra bizim de denize açılacağımızı anımsadı. “Ya bizim de başımıza böyle bir şey gelirse?” dedi.

Ben de çok sarsılmıştım. Sekiz ayda denize olan alışkanlığımı yitirmiştim. Korkuyordum, çünkü eğitim sırasında, fırtınada başımızın çaresine bakmayı da öğrenmiş-tik. Ama *Gemide İsyân*'ı gördükten sonra tedirgin ol-muştum; bu tedirginlik olağandışıydı.

Kazayı sezdiğimi söyleyemem, ama bir yolculuğun yaklaşmasından bu denli korktuğumu anımsamadığımı da belirtmeliyim. Çocukken Bogota'da, kitaplarımdaki resimlere bakarken denizde ölünebileceğini hiç düşün-mezdim. Dahası denizi düşünürken güven duyuyordum. Yaklaşık on iki yıldır Deniz Kuvvetleri'nde idim ve çıktığı-m seferlerden hiçbiri huzurumu kaçırmamıştı.

Gemide İsyân filmi gördüğümden beri, korku diye tanımlanabilecek bir duygunun içimi kemirdiğini itiraf etmekten utanmıyorum. Ranzanın en üstündeki yatağı- ma uzanıp, gözlerim tavana dikili, ailemi, Cartagena'ya varana dek yapacağımız yolculuğu düşünüyordum. Uyumak olanaksızdı. Sağa sola dönüp duruyordum. El-lerimi başımın altına alıp dalgaların rıhtımdaki şıprıtısını ve çevremde uyuyan kırk tayfanın soluk alıp verişlerini

dinliyordum. Altımdaki yatakta usta denizci Luis Rengi-fo horul horul uyuyordu. Düşünde ne görüyordu acaba? Sekiz gün sonra suların dibinde bir ceset olacağını bilseydi bu denli rahat uyuyamazdı.

Kuruntularım tüm hafta boyunca sürdü. Kalkış günümüz büyük bir hızla yaklaşırken arkadaşlarla gevezelik ederek rahatlamaya çalışıyordum. Caldas demir almaya hazırды. Ailelerimizden, Kolombiya'dan, ülkeye döndükten sonra yapacaklarımızdan daha sık söz eder olmuştuk. Gemi yavaş yavaş satın aldığımız mallarla dolmaya başlamıştı: radyolar, buzdolapları, çamaşır makineleri, vb. Ben de bir radyo satın almıştım.

Hareketten birkaç saat önce, kaygılarımdan kurtulamamanın çaresizliği içinde bir karar aldım: Cartagena'ya döner dönmez Deniz Kuvvetleri'nden ayrılacaktım. Denizciliğin tehlikeleri içinde yaşamak istemiyordum. Yolduktan bir önceki gece veda etmek üzere Mary'ye gittim. Kuruntularımdan ve aldığım karardan söz etmeyi düşünüyordum ama hiçbir şey söylemedim, çünkü onu yeniden görmeye geleceğime söz vermiştim; denizciliği bırakmaya karar verdiğimi söyleseydim verdiğim sözün bir anlamı kalmayacaktı. Bu kararımı bilen tek kişi, yakın dostum Ramon Herrera'ydı. O da Cartagena'ya varır varmaz donanmadan ayrılmayı düşündüğünü söyledi bana. Her zaman kaygılarımızı paylaştığımız Herrera ve ben, Diego Velazquez ile birlikte son viskimizi içmek için Joe Palooka'ya gittik.

Bir tek atmayı düşünürken beş şişe devirdik. Her akşam barda bulduğumuz kız arkadaşlarımız gideceğimizi öğrendiklerinden, veda etmek için kafayı bulmaya ve bağılıklarını göstermek için de ağlamaya karar vermişler. Ciddi bir adam olan ve müzisyen suratını gözlüğü ardında gizlemeye çalışan orkestra şefi, bizim onurumuza, Kolombiya müziği sanarak, mambo ve tangolar-

dan oluşan bir program düzenledi. Bizim hatunlar, şişesi bir buçuk dolar olan viskiyi lıkır lıkır içerlerken iki göz iki çeşme ağladılar.

Hafta içinde üç kez para aldığımızdan su gibi para harcamaya karar vermiştik. Ben kaygılı olduğum için kafayı bulmak istiyordum. Ramon Herrera da, Arjona'da doğan tüm insanlar gibi, yaratılıştan neşeli olduğu için eğlenmeyi severdi. Ramon çok iyi davul çalardı ve günün moda şarkıcılarını şaşılacak bir yetenekle taklit ederdi.

Bardan ayrılmamızdan az önce Kuzey Amerikalı bir denizci masamıza yaklaşır Ramon'dan, kız arkadaşıyla dans etmek için izin istedi. Ramon'un kız arkadaşı, az içki içen ve içtenlikle gözyaşı döküp duran tombul bir sarışındı. Amerikalı İngilizce konuştu, Ramon da İspanyolca verip veruşturirken Amerikalıyı tartaklamaya başladı.

"Bu Allahın belası dilden hiçbir bok anlamıyorum..."

Böylece Mobil'de şimdiye kadar hiç çıkmamış büyük bir kavga, kafada parçalanan iskemleler, polisler ve devriyelerin bulunduğu bir ortamda patlak verdi. Yankee'ye iki okkalı tokat aşk etmeyi başaran Ramon Herrera, gece saat birde Daniel Santos'u¹ taklit ederek muhribe döndü. Son kez bir gemiye bindiğini belirtti. Bunları söylerken sözlerinin ne denli gerçeği yansıttığını bilemezdi.

24 Şubat'ta sabahın dördünde Caldas muhribe Mobil Deniz Üssü'nden ayrılıp Cartagena'ya doğru yola koyuldu. Yuvamıza döneceğimiz için eteklerimiz zil çalıyordu. Her birimiz çeşitli hediyeler almıştık. Topçu Çavuşu Miguel Ortega en sevinçli olanımızdı. Mobil'de geçirdiğimiz sekiz ay boyunca hiç para harcamamış ve bütün parasını, kendisini Cartagena'da bekleyen karısına aldığı

1. Daniel Santos (1916-1992): Latin Amerikalı ünlü bolero şarkıcısı. (Ç.N.)

hediyelere yatırmıştı. Biz gemiye binerken Çavuş Miguel Ortega merdivenlerde duruyordu ve karısıyla çocuklarından söz etmekteydi. Bu bir rastlantı değildi, çünkü hiçbir zaman onlardan başka bir şeyden söz etmezdi. Bir buzdolabı, bir otomatik çamaşır makinesi ve bir de radyo satın almıştı. On iki saat sonra Çavuş Miguel Ortega yatağında deniz tutmasından ölecekti. Bu karşılaşmamızdan yetmiş iki saat sonra cesedi, okyanusun dibini boylayacaktı.

Ölüme çağrılanlar

Bir gemi demir alırken, “Herkes görev yerine” komutu çınlar bütün gemide. Herkes gemi limandan çıkana dek görev yerinde kalır. Ben de torpido dairesinde Mobil’in ışıklarının sis içinde giderek yok oluşunu sessizce izliyordum, ama Mary’yi düşünmüyordum. Denizi düşünüyordum. Ertesi gün Meksika Körfezi’nde seyredeceğimizi ve bu mevsimde buranın tehlikeli bir rota olduğunu biliyordum. Kazada kaybolacak tek rütbeli, ikinci komutan Teğmen Jaime Martinez Diago ortalıklarda görünmeden gün doğdu. İriyarı, az konuşan bir adamdı teğmen ve ben kendisini çok az görmüştüm. Tolima doğumlu bu adam çok iyi bir insan olarak tanınıyordu.

Buna karşılık, şafak sökerken uzun boylu ve yakışıklı bir çocuk olan başçavuş Julio Amador Caraballo yanımdan geçti, bir süre Mobil’in son ışıklarına baktı ve görev yerine döndü. Galiba bu onu gemide son görüşüm oldu.

Caldas’taki gemicilerden hiçbiri yurda dönüş sevincini Başçarkçı Elias Sabogal kadar gürültülü biçimde göstermiyordu. Ufak tefek, kırışık yüzlü, sağlam yapılı, kırkına yaklaşan bu deniz kurdu iflah olmaz bir gevezeydi, adım gibi biliyorum ki yaşamının büyük bir bölümünü gevezelikle geçirmiştir.

Astsubay Sabogal'in herkesten daha mutlu görünmesinin nedenleri vardı. Cartagena'da karısına ve altı çocuğuna kavuşacaktı. Çocuklarından yalnızca beşini tanıyordu, çünkü sonuncusu biz Mobil'deyken doğmuştu.

Sabahın ilk saatlerine dek yolculuk çok sakın geçti. Denize alışmam için bir saat yetti. Mobil'in ışıkları uzakta, dingin bir günün puslu havasında giderek yok oluyordu, güneş de doğmaya başlamıştı. Artık kaygılı değil yorgundum. Gece gözümü kırpmamıştım. Susamıştım. Kafamda bir gece önceki viskinin ağırlığı vardı.

Saat altıda limanı terk ettik; nöbet değişimi için komut verildi. Bu komuttan sonra ben de mürettebat yatakhanesine döndüm. Luis Rengifo, ranzanın altındaki yatağa oturmuş, son uyku kırıntılarından kurtulmak için gözlerini ovuşturuyordu.

"Neredeyiz?" dedi.

Limandan çıktığımızı söyledim, ardından da zaman geçirmeden uyumak için yatağıma tırmandım.

Luis Rengifo tam bir denizciydi. Denizden uzakta, Choco'da doğmuştu ama, denizcilik kanında vardı. Caldas kalafata alındığında, Luis Rengifo, Washington'a atış kursuna gönderildi. Ciddi, çalışmayı seven, İngilizceyi de İspanyolca kadar düzgün konuşan bir çocuktur.

15 Mart'ta Washington'da mühendislik diploması almıştı. 1952'de orada Saint Dominigue'li bir kadınla evlenmişti. Caldas onarılınca mürettebata katılmak üzere Mobil'e dönmüştü. Yola çıkışımızdan birkaç gün önce bana, Kolombiya'ya dönünce ilk işinin karısının Cartagena'ya gelebilmesi için gerekli işlemleri başlatmak olacağını söylemişti.

Uzun süredir yolculuk etmediği için Luis Rengifo'nun deniz tutulmasından etkileneneğini düşünüyordum. Giyinirken bana, "Ne o, daha miden bulanmadı mı?" diye sordu.

“Hayır.”

Sonra da ekledi:

“Bir iki saat sonra görürüm seni, için dışına çıkar.”

“Asıl ben seni o durumda göreceğim,” dedim.

“Beni deniz tutacağı gün önce denizi deniz tutar,” diye karşılık verdi bana.

Yatağıma uzanmış, uyumaya çalışırken yine fırtınayı anımsadım. Önceki gecenin sıkıntılarını yeniden duydum. Luis Rengifo'nun giyinmekte olduğu yana döndüm, “Dikkat et,” dedim, miden dilinin kötülüklerini öde-tebilir sana.

Olay, 28 Şubat 1955 günü duyuldu. Kolombiya Deniz Kuvvetleri'ne bağlı *Caldas* muhribi, Antiller'de azgın bir fırtınaya yakalanmış, mürettebattan sekiz kişi dalgalara kapılıp kaybolmuştu. Kaybolan denizcilerin aranmasına hemen başlandıysa da hiçbir sonuç alınmamış, sekizinin de öldüğü açıklanmıştı. Ancak kayıp denizcilerden biri, bir süre sonra Kolombiya'nın kuzeyindeki ıssız bir sahilde yaşama savaşı verirken bulundu. 20 yaşındaki Luis Alejandro Velasco, açık denizde on gün yemeden içmeden bir salda kalmıştı. *Bir Kayıp Denizci*, onun başından geçenlerin öyküsüdür.

Gabriel García Márquez, 1955'te *El Espectador* gazetesinde çalışırken, bu gerçek olayın öyküsünü on dört günlük bir tefrika olarak yayımlamıştı. Márquez'in anlatısı 1970'te kitaplaştı ve ustanın gazeteciliği ile edebiyatçılığını buluşturan başyapıtlarından biri oldu.

#kolombiyaedebiyatı #büyülügerçekçilik #gazeteci #kaybolmak #tutunmak

